

Чарівний світ природи

(за казкою Л.Пшеничної "Квітка")

Тетяна Шабада,
вчитель Варковицької гімназії
Дубенського району
Рівненської області

Ім'я уроку. "І навіть із росточками трави, будь ласка, будь на "Ви"

Мета: ознайомити учнів із життєвим і творчим шляхом Л.Пшеничної; поглибити знання про алегорію; розвинути творчу уяву, вміння зв'язно висловлювати свої думки, порівнювати та узагальнювати; сприяти вихованню бережливого ставлення до природи, почуття відповідальності за навколишній світ.

Цілі.

Учні знатимуть: окремі факти з життя Л.Пшеничної; назви літературних казок письменниці; зміст вивчаного твору, його головну думку.

Учні вмітимуть: виразно читати й переказувати окремі епізоди твору; самостійно з'ясувати сутність алегоричних образів казки; називати риси характеру персонажів, наводячи цитати з твору; висловлювати власне ставлення до прочитаного, уявляти події твору.

Методи, прийоми, форми роботи: слово вчителя, бесіда, порушена послідовність, передбачення, незакінчене речення, вільне письмо, робота в парах, метод ПРЕС, випереджувальні індивідуальні завдання.

Обладнання: виставка творів Л.Пшеничної, ілюстрації із зображенням квітів, висловлювання про природу, учнівські малюнки до казки, тексти твору.

Тип уроку: урок літератури рідного краю.

Випереджувальні завдання.

1. Записати на окремих аркушах свої передбачення, викликані словом "квітка", і здати їх вчителю до прочитання твору.
2. Прочитати казку Л.Пшеничної "Квітка".
3. Зібрати відомості про квіти (легенди, цікаві факти, лікувальні властивості тощо), висловлювання про природу, намалювати ілюстрації до казки.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Сьогоднішнього дня ви чекали з нетерпінням, адже знали, що до нас завітають гості, буде багато цікавих нових вражень. Тож з яким настроєм ви прийшли на урок?

1. З'ясування емоційного стану учнів (школярі виражають свій настрій за допомогою прикметників: радісний, схвильований, веселий, кольоровий тощо).

Учитель. Чи можна назвати настрої квітковим? Який це настрої?

Учень. У мене сьогодні саме такий настрій, адже я прочитав казку Л.Пшеничної, присвячену квітам. Крім того, на дошці багато ілюстрацій із зображенням квітів, вони створюють саме такий настрій.

Учитель. Перед тим як читати твір, я пропонувала вам записати, які асоціації викликає у вас незвичне слово "квітка", і отримала такі відповіді:

- казкова країна квітів;
- нова планета;
- новий вид квітів (квітка Кая);
- королева квітів;
- суперниця троянди та ін.

Також я просила вас подумати над тим, про що могло б йтися в творі з такою назвою. Ви пам'ятаєте свої передбачення?

Учениця. Я думала, що в казці буде розповідатися про чарівну квітку, яку викрав злий чаклун, а вся країна шукатиме її.

Учениця. Мені здавалося, що твір буде присвячений казковій квітковій країні та її королеві, яка дбає про своїх підданих і нагороджує тих, хто створює найгарніші квітники.

2. Актуалізація суб'єктного досвіду. Відповідь на запитання: чи збулися ваші передбачення щодо назви твору та його змісту? Чи не були ви розчаровані? (Учні висловлюють враження від прочитаної казки.)

II. Цілевизначення і планування

1. Ознайомлення з темою уроку. Аналіз імені уроку, його розуміння учнями.

Учитель. Ви знаєте, до кого прийнято звертатися на "Ви"? Що означає таке звертання?

Учень. Так ми звертаємося до старших людей, до незнайомих або дуже шанованих. Цим ми виражаємо свою повагу до людей.

Учитель. Прочитайте ім'я нашого уроку. Як ви його розумієте? Чому навіть із росточками трави потрібно бути на "Ви"?

Учениця. Я думаю, що цими словами виражається думка про шанобливе і бережливе ставлення до всього живого, до найменшої рослини.

2. Вибір із запропонованих загальних цілей уроку особистісно значущих, запис їх у зошити та озвучення учнями.

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. Перевірка прочитання твору та знання його змісту.

Учитель. Сподіваюсь, ви уважно прочитали казку? Перевіримо це за допомогою вправи "Порушена послідовність" (парам учнів роздаються записані на окремих аркушах паперу події твору. Потрібно розкласти їх у порядку, як вони представлені в творі).

Учитель. Я переконалася, що ви уважно читали твір. А чи такими ж уважними ви були до незнайомих слів, які зустрілися вам у казці?

Учениця. Я не зрозуміла значення назв таких квітів: космея, аконіт, дицентра.

Учениця. А мені незрозумілими видалися слова "фітотерапія", "мережаний".

Учитель. А до яких джерел ви зверталися по допомогу? Запитували батьків чи вчителя, відкривали тлумачний словник, брали до рук довідкову літературу? На майбутнє раджу вам не залишати без уваги жодного незрозумілого слова.

2. Бесіда за змістом казки.

— Про що ця казка?

— Якою була дівчинка Оксанка? Доведіть, спираючись на текст.

— Чому Квіткая захотіла допомогти хворій дівчинці?

— Чи багатьох жителів квіткової країни впізнала Оксанка? Про що це свідчить?

— Як поставилися квіти до своєї гості? Чому?

Учитель. Що у казці вам сподобалося найбільше?

Учні. Опис квіткового балу, який влаштувала Квіткая на честь Оксанки.

Учитель. Чи доводилося вам бути на балу? А хотілося б? Це цілком можливо, досить тільки задіяти свою фантазію.

3. Деталізація (уявити себе на квітковому балу, зафіксувати свої відчуття: що побачили, почули, відчули. Вільне письмо). Музичний супровід — вальс Штрауса або "Вальс квітів" П. Чайковського.

Учень. Я уявив себе у палаці, де навколо мене чудові квіти, всі вони мають неповторний аромат; лунає весела музика, всі танцюють.

Учениця. А я бачу себе посеред зали в кришталевих туфельках, гарній сукні. Мене запрошує на вальс сам принц, бо я — найгарніша дівчинка на балу.

4. Повторення вивченого про алегорію. Розкриття алегоричних образів казки.

Учитель. Багато квітів у царстві Квіткаї, всі вони різні, по-різному поведуться. Чи всі вони вам сподобалися? Чим саме?

Учень. Мені сподобався Пеон, бо він всіх лікував від хвороб, був добрим.

Учень. Мені не сподобався Нарцис, бо він надто самозакоханий, нечемний, довго змусив чекати на себе, коли його прийшли запрошувати на бал.

Учениця. А мені не сподобалася Віола, бо вона своїх рідних дочок краще одягала і більше про них дбала, ніж про нерідних.

Учитель. Своєю поведінкою квіти багато в чому нагадують людей. Як називається художній засіб, за допомогою якого автор в образах тварин, рослин змальовує людей із властивими їм рисами характеру? З якою квіткою ви себе асоціюєте, чому?

5. Визначення основної думки твору.

Учитель. Що хотіла сказати письменниця своїм твором? Яка основна думка казки?

Учень. Я думаю, письменниця хотіла нагадати нам про шанобливе ставлення до природи, бо саме вона дає нам все необхідне для життя.

Учениця. Я вважаю, що Л. Пшенична закликає нас бе-

регти природу, розуміти її. Про це говорить й ім'я уроку, адже в єднанні з природою людина сама стає щасливою. (Коментування висловів про природу).

6. Обговорення проблемного питання про ставлення до дарунків природи. Метод ПРЕС.

Учитель. То після сьогоднішнього уроку ви перестанете зривати квіти і прикрашати ними свої оселі, не даруватимете друзям і рідним букети квітів, бо цим ви завдаватимете шкоди природі?

Учениця. Я вважаю, що коли хтось зірве кілька квіточок, він не завдасть великої шкоди природі, тому що квіти ж призначені для того, щоб дарувати людям радість, милувати око своєю красою. Наприклад, прикрасивши кімнату квітами, я зроблю приємність своїм батькам і собі, буду вдихати чудовий аромат і дякувати природі за таку красу. Отже, зірвавши квітку, я не завдам великої шкоди.

Учениця. А я думаю інакше. Я вважаю, що не треба нищити природу, зриваючи квіти. Для чого ж тоді придумали освіжувачі повітря з квітковим запахом? Прикрасивши свою кімнату квітами, тільки ти і твоя сім'я матимете змогу ними милуватися, а коли квіточка ростиме в квітнику, її побачить більше людей. Отже, якщо ви по-справжньому любите природу, ви не будете завдавати їй шкоди.

Учитель. Щедро беручи дарунки природи, слід так само щедро віддавати. Зірвавши квітку, посади або посій натомість іншу. Тоді зможеш бути певним, що по-справжньому піклуєшся про природу.

7. Розповідь учителя про Л. А. Пшеничну, її творчість.

Учитель. Як ви уявляєте автора цього твору? Що ви можете сказати про нього: він реаліст чи мрійник?

Учень. Мабуть, автор казки — людина небайдужа, бо так розуміти рослин може тільки той, хто їх любить.

Учениця. Для Л. Пшеничної природа — жива істота, тому письменниця нас закликає ставитися до неї з повагою і розумінням.

IV. Рефлексія. Оцінювання

— Проведення анкетування "Моя оцінка уроку".

— Якби ти був художником, що мав би ілюструвати наш урок, які кольори переважали б у цій картині і чому саме такі?

— Закінчити речення: "Сьогоднішній урок спонукав мене замислитись над ...".

— Кого зі своїх однокласників ти хотів би відзначити на уроці, за що?

— Чи вдалося нам досягти визначених цілей?

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне: прочитати будь-який твір Л. Пшеничної.

Обов'язкове на вибір:

— написати творчу роботу "Лист автору від читача";

— скласти і записати по три запитання до майбутньої зустрічі з Л. Пшеничною.

За бажанням (на вибір): 1) дібрати фактичний матеріал і підготувати зв'язну розповідь про життя і творчість Л. Пшеничної; 2) проілюструвати одну з поезій Л. Пшеничної.